

A'

TSÁSZÁRI és KIRÁLYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL.

Költ *Bétsben*, Mind-Szent-Havának
(Októbernek) 26-dik napján,
1792-dik Elszendőben.

B é t s.

A' múltt Kedden, közönséges Gyűlést,
tartottak itten az *Alsó Ausztriai* Rendek. —
Tanácskozásoknak fő tárgya vólt, az új
Katonák' ki-állítása.

A' *Malatzkáról* vissza jött Méltóságok
beszélik, hogy Nádorispány ő Kir. Fő Hge
szorgos dolgai miá kénytelenített le sietni
Budára, azért is nem lehetett jelen a' *Ma-*
latzkai vadászaton.

R T

Luxen

Luxenburgból, Október' 4-dik napján költt fontos Levél.

„Most már ezen erős Várban vagyok, 's egy ideig innen fogom leveleimet írni. — Elsőben is arra a' kérdésre felelek: „Igaz volt é, hogy az egyesültt Ármádia nagyon meg-szorította Sept. 23-dikán a' Frantzia Seregeket? — Igen is igaz: mert a' *Dumourier'*, és *Kellermann'* vezérlések alatt lévő két Frantzia Seregek, közel táboroztak egymáshoz, *St Meneholdon* túl a' hegyek között. Ezen hegyeket, körül vették a' Tsászári, és Prussziai Seregek. El-állották azt az útat is, mellyen, *Chalonsból*: eleség, puskapor, golyóbis, és egyéb hadi készületek szállítottak a' Frantzia Táborokba. — Illy környül-állások között kezdődött a' fegyver-nyúgvás, és a' békességről való tanátskozás. — Úgy hallom, hogy egy Anglus fő Ember is volt jelen ezen tanátskozásban, és az is azt kívánta Fejedelme' nevében, hogy adjanak a' Frantziák illendő méltóságot a' magok Királyoknak. — Hogy vége lett a' fegyver-nyúgvásnak: minden módon kívánták reá venni a' *Braunschweig* Hertzeget, a' ki-költözött Frantzia Királyi Hertzegek, hogy támadná-meg a' *Dumourier'*, és *Kellermann'* táborait. Bízatták, hogy tsalhatatlanúl fog győzedelmeskedni. De mivel tellyességgel meg nem tudták azt nyerni: el-mentek magához a' Prussziai Királyhoz, 's annál is meg-újították kéréseket. Vitték is annyira a' dolgot, hogy a' Prussz. Király' rendeléséből, mindenfelől

nekik akartak menni az egyesült Seregek, Sept. 29-dikén a' Frantziáknak. — Eggy Anglus Ministernek érkezése okozta, a' mint értettem, hogy ellenkezõre határozta magát ismét a' Prullziai Király. — A' téli tanátskozások itt fognak é tartatni (mint elõbb volt ki-tsinálva), vagy másutt: még nem bizonyos. — Az *Anglus* Király' részéről is lellz jelen a' tanátskozásokban egy Minister; mert az Angliai Király is olly gondolattal vagyon, hogy ha a' Frantziák változtatást nem tesznek, Királyok' állapotján: õ is egyesíteni fogja magát ellenek a' több Hatalmasságokkal.

Sept. 11-dikén, *Dillon* Frantz. Generális fel-kivánta *Verdün* Várát; és a' mint hallyuk vissza is nyerte. — Bajos is lett volna ezt, télen által védelmezni, mert nem igen erõs, és messze esik a' szélektõl. — Majd el is felejtém, hogy *Károly* Fõ Hertzeget, a' ki *H. Hohenlohenál* volt a' *Neuvillyi* táborban, Generálissá tette õ Felsége. “

M a g y a r O r f z á g.

A' múltt Septemberben történt égi-háborúk, olly közönségesek, 's rend kívül kártékonyak voltak, hogy azoknak szomorú emlékezeteket Históriákban is méltó fennmarasztani. — Már voltak azokról néhány rendbéli tudósítások kezünknel; most ismét újabbak is érkeztek: minekokáért öszvévén ezeket az elõbbeniekkal, kivántuk summásan ide iktatni nevezetesebb foglalatjaikat, mellyeket bé fogunk fejezni, ugyan

az említett hónapban az égi-háborúk alkalmatosságával tett tapasztalásaival egygy érdemes, és mind egyéb, mind különösen a' természeti tudományokban is igen gyönyörködő Hazánkfiának, a' ki már jó ideje, hogy két rendbéli betses Leveleit botsátotta hozzánk *Szent - Endréről (Pest - Vármegyéből)*.

A' menykő - hűllás által okozott szomorú történetek így következnek:

*Kún Szent Miklóson (a' Kis Kúnságban) Sept. 2-dika' *) estvéjén le - tsapott az Istenyila a' R. Katholikusok' tornyára. A' kár ugyan tsak szenvedhető vólt. — Pintzehelyen, Tolna - Vármegyében, egyszerre lángba borúlt Sept. 7-dikén a' torony, a' templommal együtt. Még a' harangok, és az óra is öszve - olvadtak. Valóban szána - kozásra méltók (így ír egyik Tudósítónk) a' szegény *Pintzehelyiek*, kik tsak hamar egymás után, kétszer főztattak már meg Szentegyházoktól: egyszer, az Embernyila — a' puska; most ismét, az Istenyila — a' menykő által. — Az nap, *Sas* nevü helységnél a' Tisza mellett, menedék - helyet kerestek tiz Gyermekek az égi-háború előtt.*

**) Ezen a' napon szentelték - fel a' Refor - mátusok a' magok új Templomjokat, melyet a' ma r meg - vólt erős toronyhoz ragasztva, a' múltt Török hábrú alatt építettek.*

előtt. Kilentzen egy kunyhóba vették magokat. A' tizedik nem fért belé; de nagy szerentséjére: mert a' kunyhót meg-ütötte a' menykő, 's a' benne vólt 9 Gyermekeket mind meg-ölte. — Ugyan az nap, *Somogy Vármegyében Tsomában*, egy pajtát, és egy házat égetett-el. — A' mint egy Magyar, és Görög Asszony — mind ketten *Ketskemétről* valók — útaztak volna azon a' napon: a' lovakat, kotsisostól együtt agyon tsapta a' menykő; a' két Asszony is mintegy 3 óráig magán kívül vólt: akkor ugyan tsak fel-élméltek, 's nagy nehezen bévántzorogtak (botorkáztak) a' Városba; de még Okt. 3-dikán is feküdtek. — *Jászberényben* is négy személlyeket ölt-meg, a' már sokszor említett Sept. 7-dikén, az égi tűz. — *Hont Vármegyében, Nógrád Vármegye'* szélén, *Ságon* tiszta idő vólt egyébaránt ez nap; hanem egy kis felhő kerekedett egyszerre, mellyből véletlenül le-tsapott a' menykő, egy Rátz Kereskedőnek új épületjébe. A' Gazdát, ki éppen kereftelői vendégséget akart tartani, 's poharakat mosott a' konyhán, agyon ütötte; úgy nem különben hat esztendő's fiatskáját is a' második szobában. A' szolgáló Leányon, ki nem messze állott vólt a' szerentsétlen Gazdától, semmi veszedelem nem esett; úgy a' Gazdasszonyon sem, a' ki a' második szobában feküdt. A' tsattanásnak se előtte, se utánna nem hallatott semmi menydörgés. — Sept. 20-dikán, *Tolna Vármegyének Szakts* nevű helységében egy ökröt ölt-meg az égi tűz.

Jég-esső, és szélvész által okozott károk.

Sept. 2-dikán, a' midőn *Sz. Endrének Pisma* nevezetű leg-jobb hegyét el-verte a' jég (mellyről tettünk vólt már emlékezetet *Hírmondónkban*): *Budán* is nagy kár lett, és pedig nem tsak a' szőlőkben, hanem még épületekben is. Okozta a' kárt inkábbba' hegyekről nagy sebességgel omlott esső-viz, mint a' jég. — Sept. 7-dikén, a' *Paksi* hegyről (*Pest Vármegyében*) *Bojárnak* (így hivatztatik *TT. Vigyázó, és Tresántzky Földes-Uraságok'* majorjok), 's *Szabadszálláson* keresztül, az *Adatsi* puztának ment a' jég; és mindent potsékká tett. A' nagy szél *Bojáron*, sok épületeket öfzve rontott; úgy *Adatson* is: a' kazalokat, 's baglyákat pedig el-hordta. *Sólt* mező *Városában* a' többek között, az *Oskola'* tetejének egy részét a' földre terítette. *Adatson*, egésszen le-vevén eggy újj épületnek a' fedelét, egy gyermeket is zúzott-öfzve vele. — *Tolna Vármegyének, Baranya Vármegyével* délről határos széleit érte, és verte-el a' jég; 's helyel helyel *Baranyába* is által-tsapott. Olly öregén hűllott, hogy három fertály fontos darabok is találtattak közötte, és olly sűrűséggel, 's tartóssan, hogy némelly helyeken ötöd nap is tele vóltak még jéggel az árkok. A' merre ez a' veszedelem járt: nem sok időt töltöttek ott a' szüreteléssel; de másutt is *Tolna Vármegyében*, egyátallyában igen sovány szüretetek vóltak, mert már a' *Júliusi jég-esső* is sok romlásokat tett; némelly helyeken pedig még a'

Má-

Májusi kemény dér okozott volt már tetemes károkat. Ezekre nézve, Sept. vége felé három forint volt részünkön egy akó bornak az árra.

Szentendrői Tapasztalások.

Septembernek 2-dikán, olyat tsattant egyszer, mintha hozzám száz lépésnyire, leg-alább is száz ágyúkat sütöttek volna ki. Az ilyen dördülések, hegyes helyeken szoktak hébe korba meg-történni. Nem mondhatnám, hogy néminémű kedvetlenséget nem okozott volna a' fülem' dobjának az a' rettenetes hang; de egyszerismind tágas, és valóban kies mezőt nyitott az én- nekem, a' természet' nevezetességeiről való gondolkodásra. — Szemeimnek igen gyönyörködtető látást okoztak ez nap a' különböző felleg-sorok, mellyeknek egyike fellyebb, a' másik pedig alább úszott a' levegő égben, 's az ellenkező szelek által, a' felső sor, délről észak felé; a' másik pedig éppen amannak alatta, északról dél felé hajtatott. — Az Olaszok, *Ostro-Tramontanának* nevezik ezen említett ellenkező szeleket, mellyektől, valamint a' *Levante-Ponente*, *Sirocco-Maestro*, *Garbino-Greco* 's a' t. neve-tüektől igen félnek.

Septmb. 6-dika, és 7-dike között való egélsz éjtizakán által tartott az égi háború, 's tsupán éjfél tájban szünt-meg egy ke- vessé. — Sept. 7 dike' estvéjén, ismét terhes fekete fellegek borították - el az eget; 's ek- kor én, olyast tapasztaltam valamit, a' mit még

még annakelőtte se nem olvastam, se nem is hallottam volt senkitől. Nyóltzadfél óra volt, midőn vatsorára hivattattam. A' szobáimtól, egy nagy udvaron kell által menni a' Refektóriumba (ebédlő 's vatsoráló, vagy egy izóval evő-házba). A' mint mende-géltem lassatskán a' sűrű villámlások' vilá-gánál: olly suhogást hallottam, mint mikor *Göttingában* a' Professor *Lichtenberg'* nagy elektri-ka máhjinájában az elektrizáltatott üveg kerékből, által foly az úgy nevezetett *electrophorba* az elektri-ka matéria. — Nem lehet jobban elő-adni ezen suhogásnak mi-voltát, mintha azt mondom, hogy nagyon hasonlít ahoz a' hanghoz, mellyet eszközöl ezen szótskáknek: *kesz, kesz, kesz*, egymás után igen lassan való mondogálása. Minek-utánna tovább is halgatództam volna; vég-tére tsak abban a' gondolatban erősödtem-meg, hogy nem egyéb okozta legyen a' lassú suhogást, vagy zúgást; hanem a' bő elektri-ka materiának, vagy a' felhőkből a' földbe, mint t. i. temérdek nagy tartalék-jába, 's méhébe az elektri-ka materiának; vagy pedig ebből a' felhőkbe való által-származása: a' minthogy tsak hamar azután bé is ütött a' menykő a' szomszédunkba, 's olly szakadatlanúl kezdett villámlani, hogy égni láttatott az Ég' bóltozattya.

Frantzia Ország.

A' *Párisi* Tanátsnak egy Deputátziója — melly, különössen, *Vigyázó Deputátzió*nak nevezetik — hogy annal érdemesebbé tehes-

hesse magát, olly' értelmű Jelentést terjesztett a' Nemzet-Gyűlése eleibe, hogy ő, Auguszt. 10 dikétől fogva, sok nyomos Irásokat kerített a' maga kezei közzé, mellyekből nyilván ki-tetűzik, hogy az Udvar meg akarta változtatni az új formába öntött Ország' állapotját; és ezen szándékának végre-hajtására meg is nyert magának pénz sokakat az előbbeni Nemz. Gyűlésének Tagjai közzül. A' N. Gyűlése azt kívánta az említett Deputátzió' Szólvóllóitól, hogy mutatnák elő tüstént a' Bizonyság-Irásokat; de mivel ezek, mellőzni kezdték a' dolgot: tehát a' Nemzet-Gyűlése egy elegendes Kommissziót állított-fel maga kebeléből, 's a' Magisztrátusnak, és Deputátzió'nak Tagjai közzül. Ezen Kommisszió, egy Jelentést adott-bé Októb. 4-dikén a' N. Gyűlésének, melly Jelentésnek oda ment-ki az értelme: „hogy a' *Párisi* Magisztrátus' Vigyázó Deputátziója által öszve ízerzett Irásoknak száma felette sok, úgy hogy azoknak rendbe ízedésekre, 's olly formán való meg-visgálásokra, hogy illendőkép tudósíttathasson erántok a' N. Gyűlése: leg-alább is kívánatik 3 vagy 4 hónap. — A' melly Irások, leg-nyomossabbaknak mondattak lenni: azokat ugyan csak által nézte a' Kommisszió, és sok új próbáit találta azokban, az Országnak újjonnan készült polgári alkotványára ellen való szándékoknak; ellenben, egyre sem akadt még akkoráig, olyatén írásra, melly az előbbeni N. Gyűlésének avagy csak egy Tagja ellen való gyanakodás-

dásra is szolgálthatna alkalmatosságot. — Nagy lármát okozott ezen Jelentés a' N. Gyűlésében. — Végre az állítatott-meg, hogy az Irások vitessenek mind egy különös szobájába a' N. Gy. palotájának, 's mind addig vizsgálja azokat, az erre a' végre ki-rendeltt Deputátzió; míg olytén tudósítást nem készíthet, a' melly ki-nyomtatathasson, 's mindenütt közönséggé tétethessen.

Okt. 7-dikén, Levelet vett a' Nemzet-Gyűlése, *Szabaudiának* fő Városából *Chamberyből*, az oda küldött Kommisszáriusaitól, kik le-irták hosszasan: millyen jó indulattal fogadták őket egész *Szabaudiában*; melly nagy nyeresége volt a' Frantzia Seregek; és melly derekasan is viseli ez magát; és különösen a' kormányzó Generális *Montesquiou*. Ezen tudósításra, egészen vissza vonta a' Gyűlés azt a' végzését, mellyben ki-tette volt *Montesquiout* a' Generálisságból.

A' Had-Minister' kérésére, meg-engedte Októb. 5-dikén a' Nemzet-Gyűlése, hogy 3 millió livra árrú bé-sózott hús vásároltassék öszve a' Seregek' számára.

Orvosokat küldött a' Nemzet-Gyűlése a' Seregekhez, kik által, a' tábori Ispotályoknak, és patikáknak mivoltokról, 's a' Katonaságnak egészségbéli állapotjáról kívánta magát tudósíttatni. Vissza-térvén ezen Orvosok Párisba, olly jelentést tettek Okt. 6 dikán a' Gyűlésben, hogy nagyon kevés betegek vagynak a' Seregeknek, és hogy nem lehetne már jobb rendeléseket még csak kívánni is a' gyógyítás eránt, mint a' millyenek tétetnek.

Lille

Lille Várából azt irták Okt. 6-dikán Párisba a' N. Gy. Kommisszáriusi, hogy 30 ezer tüzes golyóbisokat, és hat ezer bombákat lövetett oda bé *Albert* Hertzeg, mellyek által 500 házak földig le-rontattak; és mintegy két ezerig valóokban rész szerént nagyobb, rész szerént kisebb kár tétetett.

Kellermann' Seregének előljáró tsapatja, nem vólt messzebb *Verdüntől* Okt. 7-dikén, 2 mértföldnél.

Elegyes Tudósítások.

Az Angliai *Parlamentum*, (Ország Gyűlés) Novembernek 20-dikán fogja kezdeni a' maga Üléseit, mellyeknek egy fő tárgyak lesz kétség kívül a' Fr. Nemzet újjítása, mivel mostanság igen nagy figyelmetességet kezdtek erre fordítani Angliában, mind a' Kabinét; mind a' Publikum. — A' Király, Oct. 3-dikán Státus Tanátsot tartatott, *Londonban*: mellynek kezdődése előtt sok fő személyek udvarlottak ő Felségének: azok között különbkülönbféle ki költözött Frantziák, és nevezetesen ama hires *Calonne* is, a' ki mint tudni való, Fő Tanátsadójak vólt a' Frantzia Seregeknek: de egy időtől fogva külön vált tőlök.

A' Frantziák, *Maintz (Moguntzia)* Városát a' Rajna' partján meg-szállották.

Pedemontziumnak, *Villafranca* nevű Erösségét is meg-vette, az *Anselm* Generális vezérlése alatt lévő Frantzia Sereg.

Spira

Spira Városából ki-költözött ugyan *Cüstine* Frantzia Generális Októb. 10-dikén, de nem vitte vissza Seregét *Landauba*, mint előbb irták vólt; hanem táborot ütött a' *Spirai* Püspökség' földjén, *Essingen*, *Edesheim*, és *Walzheim* nevezetü Helységek' tájján. Minekelötte oda hagyta *Spirát*, mind öszve törette a' *Rajná*n lévő hajókat; és Okt. 12-dike éjtfzakáján a' *Rajna*' hidjában is tétetett néminémü kárt: mellyre nézve izükségesnek itéltetett az említett hidnak fel-szedetése. — Nehány milliókra betsül-tetik, a' mit *Spirában* nyertek a' Frantziák. — A' melly summa pénzeket vetett *Cüstine* Generális, *Spira*, és *Vormátzia* Városaira, olly ki-nyilatkoztatást tétetett azok eránt közönségessé, hogy tsupán a' Magiftrátusok — és nem a' Polgárok — tartozzanak azokat le-fizetni. — Egy *Vormátziai* tudósítás fzerént, különösen mérgelődnek a' Frantziák *Koblentz* Városára, 's annak környékére.

Hg *Hohenlohe*' Táborából írják, hogy midön jött vólna vissza *Kámpániából*, a' Frantzia Királyi Hertzegek' Serege: megtámadták azt, az ellenkező értelemben lévő Frantziák. Mérgessen látott mind a' két rész a' dologhoz; mivel nem vólt még többet fzerentséjek egymást ölni. Sokan estek, és fogattak-el, mind az egyyk, mind a' másik Fél közzül. Nagyon meg-járta ez alkalmatossággal Hg *Broglio*' Adjutánsa; mert egy páriota Frantziát fogott, de el-felejtette töle el-venni a' fegyverét. Fogta biz e' tehát egyfzer magát, elő rántja hir-te.

telen a' pisztolyát, 's úgy lövi fôbe az Adjutánst, hogy leg-ottan le-fordúlt az, paripájáról. Azzal, szaladásra vette ô a' dolgot; de el-érték ôkemét, 's diribröl darabra vagdalták.

Hg *Valdek*, kinek szerentsétlen esetét meg-siratta az egész Magyar Hufzárság, *Luxenburghan* van még, 's ott gyógyíttatja tsonka karját. Örömmel értettük, hogy szépen kezd épülni.

A' *Saxoniai* Hgi Háznak úgy nevezte-tett *Ernestina* lineája, ezen Hónapnak 20-dikán erősítettet meg, a' Ts. 's Kir. Felség mint *Tseh* Országi Király által — a' *Saalfeldi* Uradalomnak, *feudatarium jussal* való birásában. Az egész lineának Képviselője volt a' *Saxen-Gothai*, és *Altenburgi* Hertzegség belső Tanátsosa, és Bétsi Követje *Vön der Lith Vilhelm Henrik* Úr. A' *Saxen-vajmári*, és *Éjsenachi* Hertzegség is, Társ az említett Uradalomhoz, és jussa van, hogy különös Képviselőt nevezzen maga részéröl. Nevezte tehát a' maga Bétsi Tisztartóját, és a' Német Birodalom, Udvari Tanátsánál Agenséget viselő *Ns Haffner* Urat, ki is bal keze felöl ült *Von der Lith* Úrnak, midön fel mentek volna a' Ts. Kir. Udvarba. — A' *Tseh* Országi örökös fő Hivatalnokok udvaroltak ô Felsége mellett ezen tzeremónia alkalmatosságával.

A' *Toskánai* Nagy Hertzeg, hogy eleit vehesse Tartományában a' drágaságnak: meg tiltotta a' gabonának, gesztenyének,

's a' hüvelykes veteményeknek, és zöldségeknek másuvá való hordását. Aldja azért a' *Florentziai Nép*, jó Fejedelmét. Midőn megértette volna, hogy ő Nagy Hge, bé fog menni a' maga mezei mulató helyéből, Oct. 12.dikén a' fő Városba: ki ment eleibe, és musika szóval, 's jót kívánó öröm kiáltások között fogadta: benn pedig a' Városban ki fogta hintajából a' lovakat; 's maga vontatta azt vigadozva, a' Nagy Hercegi Palotához.

Ezen a' héten, el-kezdődött már a' Tanítás a' *Bétsi* Universitásban, minekutánna a' múltt héten, segítségül - hívó Isteni Tisztelet tartatott volna, mellynek alkalmatosságával, a' Szentegyházból az Universitas' palotájába gyülekeztek: a' Felsőg' Képviselője, a' Professzor Urak, és a' tanuló Ifjúság, kiknek jeles gyülekezében Belzédet tartott Tisztelen. *Triesnecker Ferentz*, az előtt, néhai Tsászári Astronomus *T. Hell'* Adjunktusa; most pedig már Tsászári Astronomus, az Égi Testekről való Tudománynak (Astronomiának) ezen Században való nevedéséről.

Sopronyból, következendő tzimü nyomtatvány érkezett hozzánk a' napokban:

Oratio, a Stephano Pállya e S. P. Regii Gymnasii Soproniensis Directore habita ad ejusdem Gymnasii Alumnos post gloriosissimas Francisci II. Romanorum Imperatoris semper Augusti, et Regis Hungariae Apostolici Inaugurationes.

Ezt

Ezt a' folyó, és tiszta Deáksággal irott Beszédet, azzal az alkalmatossággal mondotta Tisz. *Pállya István* Ur, kiről, nagy ditsérettel emlékeztünk vólt már egyszer Irásunkban, midőn a' *Sopronyi* Katholika Tanuló Iffjúság, jeles próbáit adta vólna szorgalmatosságának, az Oskolai Esztendő' végével. Szívére kötötte az Iffjúságnak ezen Beszédben a' tudós, és ékesen szóló Orátor Ur, Istenünkhöz, Királyunkhoz, és Hazánkhoz való kötelességeit. — Hallgatója vólt ezen derék Beszédnek, több érdemes Uri Személyyek között, Györi Püspök *Fengler József* ő Nsága is, és annyira meg-indúlt annak hallására, hogy minekutánna végezte vólna szavait Tisz. *Pállya*-Ur; fel-kelt ülő helyéből Püspök ő Nagysága, 's újra szívére kötötte az Iffjúságnak a' fenn említett sarkallatos kötelességeket.

Az élet' árja Austriában.

Bétsben, Októbernek 15-dikétől fogva 20-dikig, a' búzának mérője ment: 37—52 garason; a' rozsé 24—28 g.; az árpáé 20—27 g.; a' zabé 14—22 g.

Stokerauban, Októb. 15-dikén a' búza mérője: 36—49 g.; a' rozsé 24—27 g.; a' zabé 13—17 gar.

Fiseményben, Okt. 18-dikán, a' búzának mérője: 40—46 gar.; a' rozsé 20—24 g.; az árpáé 19—20; a' zabé 10—16 gar.

Drafsz-

Draskirchenben, Okt. 18-dikán, a' búza' mérője: 48—52 g.; a' rozsé 26—29 g.; a' zabé 13—17 gar.

Az itt következendő tzimü Könyvekről, nagy ditsérettel emlékezik a' *Jénai Tudós Társaság*:

Physikalisches Wörterbuch, oder Versuch einer Erklärung der vornehmsten Begriffe und Kunstwörter der Naturlehre mit kurzen Nachrichten von der Geschichte der Erfindungen, und Beschreibungen der Werkzeuge begleitet in alphabetischer Ordnung von D. Joh. Sam. Frang. Gehler, Oberhofgerichtsass etc. Leipzig, nagy 8-ad rétb. 4 könyv, képekkel. Az utolsó rész 1791-ben jött-ki, 16 for.

Bemerkungen über die Fehler unserer modernen Erziehung, von einer praktischen Erzieherin. Herausgegeben vom Verfasser des Siegfried von Lindenberg 1791. Leipzig, 8-ad rét. 96 oldal.

Einige Grundlinien für die praktische Erziehungskunde, von D. G. G. Mehring. Nebst einer kurzen Anzeige eines von ihm errichteten kleinen Erziehungsinstituts. Berlin 1791. 8-ad rét. két fél árkusból's egy negyed részből áll.

Philoteknos. Ein Versuch über Verbesserung der Landschulen. Frankfurt 1791. Első kötét 8-ad rét. 88 öld. 24 kr.

(Eggy árkus Toldalékkal.)

T Ó L D A L É K.

A' *Magyar Hírmondónak*, Október' 26-dik napján, 1792-ben költt árkusál.oz.

Az *Anglus Útazó* folytatja a' *Magyarral* az eránt a' maga beszédét: mi módon lehetne a' Gazdaság' hibáit, és fogyatkozásit Magyar Országban, az *Industria*, vagy szorgalmatos iparkodás által megjobbítani.

Anglus. Sok helyeken hallottam, idevaló útamban az eránt panaszt: hogy szük a' pénz Magyar Országban, és hogy a' gazdaságnak nintsen leg-jobb folyamata; de olyan emberre nem igen találtam, a' ki az efféle hibákat valóban vizsgálná, és azoknak meg-jobbításában munkás vólna.

Magyar. Azt nem tagadhatjuk, hogy a' pénznek bizony sokszor szükiben vagyunk; de hát mit tsináljunk? Tudom, más Országokban sem seprik a' pénzt az úttzán.

Anglus. Nem seprik, az igaz; hanem más úton módon jutnak hozzá. Hát ti miért nem követhetnétek ugyan azt a' módot?

Magyar. Szeretnénk tudni, mi úton módon jutnak más Nemzetek a' pénzhez? mert mi örömet követjük a' jó módot; de mit tudunk mi benne, hogy' gazdagodnak meg más Nemzetek? Hiszem, ezeredik sem mehet közzülünk azokra a' drága Országokra. Ki tudja, hát ha húzás vonás által gyűjtenek annyi pénzt?

S s

Anglus.

Anglus. Nem kell rosszat gondolni azokról a' Nemzetekről; munkálkodnak azok szorgalmasan, a' munkás pedig méltó a' maga jutalmára. Hát nintsenek nálatok olyan könyvek, mellyek a' gazdaság' folytatása módját tanítják?

Magyar. Kevés van bizony még nálunk; mi pedig az idegen Nemzetek' nyelvén irtt könyveket, szegény, gazdaságot folytató emberek nem igen értjük.

Anglus. Ugy de az Oskolákban talán meg-magyarázzák az ilyen hasznos könyveket; hiszem talán tsak tanítják nálatok is a' föld-mivelés, szántás-vetés, és egyéb gazdálkodás' módját.

Magyar. Bár tanítanak! Az Isten áldja-meg azt a' T. Tessedik Uramat a' Szarvasi Evangélikus Prédikátort, azt mondják, hogy ő Kegyelme most igen hasznos dolgokat kezd a' kertjében tanítani, hogy' kell a' rossz földet jóvá tenni, jó kaszálókat tsinálni, a' lóherét el-szaporítani, és más ilyeneket.

Anglus. Hát eddig nem tanították az ilyeneket nálatok; hát hogy' mivelhettétek a' földet? hiszem az ilyen dolgot senki az újjából nem szopja, hanem azt tanulni kell; talán bizony eddig mind Törvénytudóknak készültetek.

Magyar. Az Isten tudja, mit nem tanítottak velünk az Oskolában. Tudom, hogy sokat gyötröttek bennünket a' *Mensa rotundával*, és a' *Scamnum látummal*, a' *Quae maribussal*, a' *Simplicium legessel*.

Anglus. De talán tsak tsináltak különbséget a' tanulóok között, hogy az eke mellé ké-

ké-

készülő gazdát nem erőltették az ollyanokra.

Magyar. Dehogy nem: de bizony néki is szinte úgy a' markába vertek, ha könyv nélkül nem tudta *Cornelius Nepost*, vagy *Phaedrust*, mint akármellyiknek; sőt a' Tsizmadiáknak, Vargáknak készülőket is erővel tanították még Görög nyelvre is.

Anglus. Különös dolgot hallok tőled. T. *Tesedik* Uram, és az Oskolája, mellyről emlékeztél, előttem esmeretesek, és rövid nap bővebben fogok veled az eránt értekezni, miképpen tanítja ő azoknak a' földeknek is hasznát venni, mellyek most nállatok hijjában, vagy haszon nélkül hevernek.

* * * * *

Stájer Ország' *Bruck an der Muhr* nevezetű Városának el-égését, 's ennek *Béts*, *Grétz*, és más Városok', 's *Helységek'* nemesen gondolkodó Lakosaik által való példás fel-segíttetések, említettük vala három ízben is *Hírmondónkban*. Nem szüntek meg a' Német Ujságok, még mind ez ideig is magasztalva számlálni, a' szegény *Brukkiak'* számára ajánlott több több alamisnálkodásokat. — Ezen követésre méltó Keresztyénség, eszünkbe juttatja, Tek. *Torkos János* Urnak — a' Magyar Országgi adózó Nép', és Szegények' Királyi Udvari Agensének — gondolatait, mellyeket, a' tűz, viz, vagy más mostoha-ságok által nyomorúságra jutott Ember-Társainak javokra tett-fel a' meg-nevezett Úr; 's a' Magyar Országgi közelébb múltt Gyűlés' alkalmatosságával elejkebe is ter-

jelzett a' TT. Karoknak, és Rendeknek. — Ezen köz haszonra tzelezó gondolatokat kötelességünknek esmértük közteni mind a' két Magyar Hazával, mellyek is így következnek:

„Sok szomorú példákból tudom, főképpen miólta már, a' Felséges Udvarunktól, a' fzegény adózó Nép' részére, Királyi Udvari Szószóllóvá, avagy Ágensé rendeltetem: hogy a' tűz, viz, jég, vagy másféle tsapások által, utólsó nyomorúságra jutott Nemes Magyar Ország' Lakossainak, semmi bizonyos, tetemes, és előbbeni állapottyára helyreállító Segítség, vagy tsak azon okból is nem adattathatik, mivel a' ditső Hazának semmi olly bizonyos, közönséges Fundusa, avagy Kintse nintsen, a' mellyből mindjárt annak idejében elegendő, 's a' károkhoz képest igaz mértékkel ki-szabott segítség adattathatnék, melly által ez illyen, egész erejektől meg-fofzott szzerentsetlen Emberek, ismét a' Közönséges Társaságnak javára mivelő sorsokba villa helyhezthetnének.

Arra való nézve, tsekély itéletem szzerént, szükségesnek láttam lenni, hogy ezen Felséges Magyar Országban, egy illy a' tűz, viz, avagy más mostohaságok által nyomorúságra jutott Embereknek számokra, kik saját erejekkel magokat fel nem segíthetik, egy olly közönséges Fundus, Anyapénz, vagy Ország - Kintse fel-állittassék, a' mellyből az illyen szzerentsetleneknek bizonyos, és elegendő segítség, minden halasztás nélkül adattathatnék; melly is következendő móddal, és pedig a' F. Orzágnak kevés, avagy meg-érezhetetlen terhével meg - történhetne.

Tudni illik, hogy ha ezen, avagy következendő Ország - Gyülease' alkalmatosságával, egy szívvel lélekkel el - végeztetnék, hogy ezután minden esztendőben, minden fótól, minden különbség nélkül,
kik

kik csak Országunkban laknak, (Egyházi, Fő, Nemesi, Katona, 's más Tifzti Rendet ki-vévén) el-kerülhetetlenül esztendőnként egy egy garas fizetődnek; ez által bé-jönne minden esztendőben három száz ezer forint: mivel hat milliom számra teszem-fel Országunknak Lakossait, hozzá tartozandó részeivel együtt.

Az Egyházi, Fő, 's Nemesi, Katona, 's más Tifztbéli Rendek pedig esztendőnként adhatnának, a' mit akarnának; de bizonyos vagyok benne, hogy ezen Fő Rendek is, nem utolsó summát tennének esztendőnként öfzve, tudván azt, hogy a' valóságos Nemesség, nem éppen az Eleiknek ditső tselekedeteikben, azoknak számos hátra való számlálásokban, és hajdani több száz esztendőket elhaladott tőrökiben; hanem a' tökéletességnek magokra való fel-ruházásában, és a' jó tselekedetek végbe-vitelében áll; már pedig hol mutathatnák mind tökéletességeket, mind jó tselekedeteket valóságát jobban meg, mint ha szerentsetlen Fels. barátainknak, 's Attyókfiainknak böldegülésát helyre állítani minden erővel segítenék. Ez által, mind az örök Isten előtt magoknak érdemet, mind pedig az egész Világ előtt nagy hírt, nevet, F. Magyar Hazánknak pedig virágzó állapotot szereznének.

Ezen közönséges Kints bé-szedettethetik a' T. Vármegyék' és Városok' adó-szedő Tifztsjei által, nem is volna szükséges azért, új Tifztsket különös költséggel fel-állítani; az Egyházi, Fő, 's Nemes Rendek pedig, a' T. Vármegyéknek ki-rendelendő Tábla - Biraji által esztendőnként meg-kérettethetnének ezen alamisna - adásra, 's úgy az ezenképpen öfzve szedett pénz, a' többi adózó Néptől bé-szedett pénzhez, avagy külön tétetődhetnék. Így bé-jöven ezen summa, minden fertály esztendőben a' Kir. Kegyelmes Helytartó Tanátshoz küldettetnék; a' kinek is a' Fels. Magyar Nemzettől, tellyes hatalommal kellene fel-öltözve lenni, hogy maga erejével, a' nélkül, hogy még a' szerentsetlen Emberek nagy költséggel Bétsbe fussanak, és a' F. Udvarhoz folyamodjanak, azon segítséget óhajtoknak, minden

ha

halasztás nélkül elegendő, és a' Szerentsétlenséghez, vagy minémű állapotjokhoz képest, a' T. Várme-gyék' és Ns Városok' hiteles, 's környülállóképpen fel-tett bizonyság - levele mellett ki-szabott segítsé- get adhatna.

Ki-vévén azt, hogy ne talántán a' Királyi Kegyelmes Helytartó Tanáts, vagy keveset, vagy semmi segítséget, némelly esméretlen okokra való nézve nem adna; abban az esetben légyen igen is szabad, az ilyen Szerentsétleneknek a' Felsőes Királyhoz, mint Ország' Fejedelméhez, leg-főbb Birához, 's Atyához' folyamodni, a' kinek is kegyelmes rendeléseiben, a' bóldogtalan Feleknek meg-elégedni kelletik.

Ezen illy módon ki-adott pénzekről, minden eftendőben a' Fels. Udvarnak; a' Fels. Nemzetnek pedig minden Ország - Gyűlésében, pontos, és tikkelyenként számot adni köteles lenne a' Királyi Helytartó Tanáts.

Ha pedig eftendőnként némelly pénzek meg-maradnának, azokat szükségesképpen hafzon-vételre kellene ki-adni bizonyos helyekre. Ez által talám eftendőnként több és több Anya-pénze nevedek-nék a' Fels. Hazának; úgy hogy jövendőben a' meg-szorultt Fő Uraknak, 's Nemeseknek nem volna szükség, külső Országokban, nagy usorák-nak fizetésével pénzt fel-venni, és az által magokat többnyire el-rontani; mert itt ezen Magyar Ország-nak közönséges Kintsénél magokat jelentvén (e-legendő mag-pénz bátorságának bé-mutatásával) bizonyosan pénzt kaphatnának. — Más több haf-znok is háramlanának ez által a' Nemzetre, halga-tok a' betsületről, melly tsak azon okból is el-kerülhetetlen következése lenne ezen közönséges Kints fel-állításának, mivel az Austriai Birodalom alatt lévő Német, avagy Tseh Tartományokban efféle Rendelés még eddig nintsen, 's jövendőben ebben az állapotban, nem mi őket, hanem önékiek kellene minket követni,

Hajtsa tehát a' mindenható szent Isten, a' most itt jelen lévő Fels. Egyházi, Fő, Nemesi, és Varosi Rendeknek szíveiket arra, hogy vagy ezen tsekély gondolataim, avagy magok' bölts itéletek szerént el-rendelendő módon egy közönséges Fundust vagy Kintset fel-állítsassanak, a' melly által már egyfzer ez illetén boldogtalan, 's nagy szegénységre jutott Magyar Ország' Lakosainak, bizonyos, 's elegendő kéls segítséget adhatnának; hogy ne lenne okok jövendőben, kérdülások által, a' szomszéd Országoknak is terhekre lenni. "

Költ B u d á n, Szent Iván-Havának 13-dik napján 1792. Elztendőben.

* * *

Nem régen következendő két Beszédek érkeztek hozzánk *Kolosvárról*:

Méltóságos Gróf Kemény Farkas Statuum Praesidens Úr Ő Excellentiája által az Ország' Rendjei közt lett első meg-jelenése alkalmatosságával mondatott Beszéd:

**Méltóságos Tekéntetes Nemes Státusok,
és Rendek!**

„Elztendeje tölt, hogy innét el oíszolva várjuk a' Felséges Udvarhoz fel-adott dolgainknak törvényesítő meg-határoztatását, most újj Fejedelmünk kegyyelme újjra egyben gyűjtett, tartozott Hivségünk hittel való törvényes bé-ajánlására, Hazánk ügye iránt tett szentséges végzéseinek meg hallására, 's némelly függőben maradt sarkalatos tárgyoknak útban lejendő igazítására; az első kélszést, a' másik hálá adást, a' harmadik munkát igyekezetet kíván, mellyeknek tellyesítésére annál szoroffabban el vagyunk kötelezvé, mentől bizonyosabb, hogy az Haza boldogsága a' Fejedelemnek az alatta valóival való szövetségével (melly hittel petsételtetik) 's ebből származó egy máshoz költsönös bizadalommal erősödik a' Mélt. Ts Nemes Státusoknak, és Rendeknek a' Fejedelemmel el-választhatatlanul

köz

köz törvény tévő hatalma következésének ki-hírdetése, a' valahára meg tért kintsnek, leg nevezetesebb, 's méltóságosabb gyümöltse, melly ditsőséges hatalom gyakorlására, nem tsak szabadít, hanem unfzol, a' tökéletesen meg nem állíthatott Tárgyaink körül tejendő munkálódásunkról szolló Királyi utasítás, és parantsolat. Valójában öröm telheti szívünket, hogy olly karban helyezettünk, melyben a' Királynak a' Királyét, az Hazának az óvét meg adni nem akadályoztatunk. Hogy tehát illy' nevezetes okok egyben sereglettenek, 's Hivatalosoknak jelenlétekről bizonyosok lehessünk, a' Törvény tartása szerint mindenek előtt, mig kötelességünk folytatására léphetnénk, szükséges a' lajstromat, melyben fel-jegyeztettünk fel olvastatni, 's az után kezet fogva egyesült szívvel, elmével a' Király javára a' Haza hasznára! az elő vejendő Tárgyak rende szerént törekedni. "

Ítéző Mester Csernátoni Ferentz Úr által Az Ország Rendei nevében tett felelet az előbbeni Beszédre:

Méltóságos Gróf Statuum Praeses Úr!

Alig tettük vala le hivségű hitünket néhai ditsőséges emlékezetű második Leopold Magyar Ország Királyának, és ezen Erdélyi nagy Fejedelemség, Nagy, és örökös Fejedelmének hivségére, azon kegyes Fejedelemnek tudni illik, a' ki maga világi gazdagságait nem egyébben, hanem alatta való Népeinek szívekben helyheztetvén, Uralkodásának első zsengéjében leg főbb szorgalmatosságait arra fordította, hogy az időnek mostohasága miatt meg vesztegetett törvényeinket helyre állítsa, és meg sebhetsi szabadságainkat meg orvosollya, midőn éppen a' múlt Ország Gyűléséről szentséges színe eleiben fel küldett rész szerént törvényes végzéseinkre, rész szerént pedig sokféle panaszainkra, és sérelmeinkre örvendetes válafozat várnák: hirtelen, és véletlen halál által e' világból ki szollittatik, és éme, melly hamar tsak nem más fél esztendőnek le folyása alatt

a'

és elő menetellel folytatni, hogy annak édességét, nem csak mi mostan élők, hanem Nemzetünknek leg később maradványai is érezhessék. Azonban pedig mig mind a' Királyi fel tételek, mind pedig egyéb ezen Országos Gyűlést illető dolgok munkában vétetődnének, és tökéletes végre hajtatnának, magokat a' Tekéntetcs Nemes Státusok Fxcellentziád' kegyelmében szokott tisztelettel ajánlyák.

T u d ó s í t á s o k .

Alább írtt, a' tiszteletre méltó Közönségnek ja. lentem: hogy én néhai Anglus Tudós Theologusnak Burkitt Wilhelmnek, az Újj Testamentomi Sz. Könyvekre, ilyen Titulus alatt: Expository notes with practical obsevation, on the new Testament, of our Lord and Saviour Jesus Christ, Angliai nyelven irtt, Német nyelvre pedig ama hires Rambach Fridrik nagy érdemü, és Tudományu Úr által fordítatott, és Practische Erklärung des Neuen Testamentes Titulus alatt 1763 's köv. esztendőekben Hálában több darabokban ki-botsátott Könyvéből, azt a' Bésztt, melly a' Közönséges Leveleknek világosíttását magában foglalja, Magyarra fordítottam, és ki botsátom, ezen Tzim alatt: Az Újj Testámentomi Közönséges Leveleknek, u. m. Jakab, Péter, János, és Judás Sz. Apostalok Leveleiknek, a' ke-resztyén jó életre oktató Tanúságokkal, és Intésekkel tellyes rövid világosítása: írta Angliai nyelven Burktt Wilhelm, Eszszekszia Tartománybau Dedháni néhai Predikátor, és Vikorius 's a' t. Vólt ez a' nagy ember először a' Cantabrigiai Collégiumnak Tagja, sok esztendők alatt; azután pedig Dedhámi Predikátor, és Vikárius, melly hivatalaiban írta is e' jelen-való Munkáját. Mellynek méltó ditséretére, azokra nézve a' kik előtt még esméretlen vólna, ilendőnek; de elégnek is itélem jelentei, hogy ezt már hivatalai folytatásának néhány esztendeje után, az Isten ditsőségét, és Felebarátnak a' kegyesség szerént való Tudományban lejendő nevededéseket vévén magának tzélúl, minden Controversiát félre tévén, annyival inkább a' régibb

világnak azzal majd mindenkor együtt járt szokásához magát legkifibb részben sem alkalmaztatván, úgy írta, hogy a' Textust (abból néhány verset szakaszokkába foglalván) a' Hittel, és a' Sz. Írásokkal meg-eggyezőképpen, rövideden meg-világosítja, és a' Keresztyénnek a' mondottakból folyó tiszteit, 's kötelességeit elő-adja; vagy a' Keresztyént a' Hitre, és a' keresztyéni jó életre, a' Sz. Írásnak fen forgó szakaszából ki hozott Tanúságokkal, és Intésekkel oktatja, és serkengeti — Közönséges kedvességet is talált ezen ő Munkája Hazafijainál; úgy hogy nem csak életében, hanem halála után is sok ízben újra ki-nyomtatott köztők: és ama nagy Ember, a' Prussziai Kír. Fő Consistorium' Tanácsosa, 's a' Sziléziai Evang. Ekkles. és Oskoláknak Fő Inspector a R a m b a c h F r i d r i k Ú r is a' 12-dik ki-adás szerint fordította anyai Német nyelvére (mely fordítás után lett e' Magyar fordítás is) a' kik pedig ezen Könyvet esmérők, azoknak talajdon tapasztalások, több minden ajánlásoknál; szeretik ezt, 's nagyra betsülik. — A' jelentett Munka 30 árkusoknál több lesz; nagyobb 8-ad részben, tisztán, szép nyomtató papirosra nyomtatatik Pesten Patzkó Ferentz Úr nyomtató műhelyében Az első darabja, melly Jakab, és Péter Apostolok Leveleiket, 's azoknak világosításokat foglalja magában, mint-egy 16 árkusokban, a' reánk jövő Leopoldi Pesti Vásárra készen lesz: a' mikor azt, nevezett Patzkó Úr Tipografiájába lehet találni, más helyeken leendő találtathatása felől, másszor fogom tudósítani az É. Közönséget. — Az árát a' mi illeti, az árkusok számához fog az intéztetni: az illyen nagyobb 8-ad rész formátnm drágább ugyan más formáknál; de szebb is: azonban ennél oltsóbban lehet, úgy fog adattatni. — Mellynek előre tett jelentése mellett, vagyok a' tiszteletre méltó Közönségnek. Szentesen 25-dik Augus. 1792

Alázatos Szolgája S z a l a i P á l a' Szentesi Helv.
Conf. lévő Ekkles. egyik Predik.

Az

* * * * * * * * *

Az én szállásomon találtatható Magyar, Deák, és Német írásim, nem a' Könyvbóltok, hanem a' nálam való árok szerént ezek:

I. Elmés, és mulattságos rövid Anekdóták. I. Darab 30 kr. A' II. Darab is 30 kr. Kalendáriom kötésben mindenik 33 kr.

II. Kérdő, és felelő jádztzó kártyák tokkal Magyar, Német nyelven, 50 kérdés, és 50 felelet, a' fényesített hátúak 30 kr. a' nem fényes hátúak 20 kr.

III. Philitéhez való válaaszom 6 kr.

IV. Magyar Írás - mód, vagy vulgo 4 kr.

V. Elogium Sepulcrale 3 kr.

VI. Epistola quaedam ad Nasonis Cineres 3 kr.

VII A' Cornucopie nevezetű Német könyvetském első Darabjának leg első tsomótskája illyen forma titulus alatt Németül: Egy közönséges tanuló helyről 7 kr.

Ez után igyekeznek a' többi tsomók is. Az egéssz könyvnek titulussa Németül ez: Meine Cornucopie, das ist: Sammlung vielerley nützlicher und unterhaltenden Kleinigkeiten. Erster Theil. — Hogy ezt a' könyvet lassan lassan egymás után a' szegény ember is meg szerezhesse, én azt tsomónként is adom. A' ki az említett Darabokból akármellyikből tizet meg veszen, a' tizenegyedik ingyen adódik azokra. — Én most még itt Bétsben lakom Leopoldvárosában in der Sperlgasse Nro 478 im 2-ten Stock. A' II. és VII. szám alatt lévőket a' fel tett áron lehet találni itt Bétsben Sammer, és Grund könyvárosoknál is.

Andrád Sámuel.

* * * * * * * * *

Magyar Hirmondónk' első Szakaszának 300-dik's következő oldalain, bővön emlékeztünk a' Pesti Magyar Társaságnak fel állásáról. Nem régen következő tizim alatt botsátotta ki ezen N. Társaság munkájának zsengejét: A' Pesti Magyar Társaság ki adásinak Első Darabja. Fél kötet. Pesten Nyomt. Trattner

Má.

Mátyás betüivel 1792. Nagy 8-ad rétb. 164 old. Az ára kötetlen 30 kr. Foglalttya ez:

Artatlan mulattságoknak próbái. Irta Káts István. A' királyi Fő Hertzeg Nádor Ispánynál tartott éjtzakai víg mulattságnak le írása. Irta Dénesfalvi G. Cziráky Antal. Elmélkedés az Ember-ről, és annak meg ítéltetéséről. Fordította szabadon Ürményi Ürményi Maximilián. Eskines Szokrates Tanítványának bezélgetése arról, ha vallyon lehet e' az erköltset tanítás által közleni mással. Fordította Görögből Simonyi Pál. Minden el múlik, a' fei maradandó nevet, és az örök életet, a' lélek, és a' virtus szűtik. Irta B. Besenyei György. Herkulán, és Pompéja városok a' Vezűv tífztúlásakor lett veszedelmének le írása. Fordította Paukovits Márton. Versezet a' Társaság öröm Ünnepeére. Irta Horváth János. Sokraths Mainomenos avagy Diogenes bezélgetéseinek 36-dik darabja. Fordította Sági Károly. A' Remete. Irta B. Besenyei György. Idilliom a' páfztori magányos életről. Irta Batory Dániel. Anyos Pál sir halmára. Irta Horváth János. Mendelsohnnak harmadik levele. Fordította Károly Ferentz. A' páfztory élet boldogsága. Irta Horváth János. Rövid elmélkedés az emberi álhatatlanságról, mind a' tudományi, mind pedig a' tselekedeti dolgokban. B. N. Jósef. Szánakodó versek a' Buda haláláról. Irta Tseptsányi Gábor. Felséges II. Leopold Királynak szomorú halálát gyászoló versezet. Irta B. Besenyei György. Második Leopold Tsászár kedves Királyunk halálát gyászoló versezet. Irta G. N. Zigmund. Popenak elmélkedése, vagy próba tétele a' Kritikáról. Fordítatott közönségesen. Ditsöült Anyosnak vízi betegségben történt haláláról. Irta Jan'kovits Miklós. Világosító magyarázatok a' Pope Kritikájához. Gyöngyösy Istvánról. Mélt. G. Ráday Gedeon' haláláról.

Találtatik Budán, és Pesten N. Stromáir Ignázt Könyvnyomtató; Debretzenben, Doctor Wefzprémi István; Egerben T. Professor Mészáros; Fejérváron Lang János Könyvkötő; Gyöngyösön T. Nofzko Aloj,

Aloisius; Ketskeméten T. Göböl Gáspár; Komáromban T. Pétzeli József; Jász-Beriben Prof. Gelléy József; Losontzon Prof. Rozgonyi József; Kolosváron T. Cserey György Úrnál a' Gróf Eszterházy ő Excellentiája Udvarában; N. Enyeden Professor Benke Mihály; Maros Vásárhelyen Tek. Aranka György; Rosnyón T. T. Director Strohhammer; Győrben T. Prof. Révaj Miklós; és Prof. Fajner András; Szegeden N. Ntes Vedres István; Szombathelyen T. Prof. Szekér Joáchim; Vátzon T. Ankhely Ildéfons; Po'sonban Prof. Gubernáth Antal; Pétsen Prof. Molnár János; Unghváron Director Fekete Imre Uraknál.

* *

* *

* *

Magyar Gyáfz. — Nyomtattatik Pesten a' Landerer betüivel — kéfzen léfzen a' Leoldoldi napi Pestj Vászarrá — fog árultatni ugyan tsak Pesten a' Hatvani Kapun kívül fő Kommissárius Miskei Ferentz Úrnál a' Veres Keresztnél való szegeleten. — A' munka versekben vagyon kéfzülve, valami 15 vagy 16 árkusokban, az ára 30 krajtzár léfzen. — Ezen könyv magában foglalja a' Második Lajos Király Mohátsi szerentsétlen tsatáját, de oly ruhában; mellynek színét még nem láthatta a' Magyar mostani világ. Ezen Munkát, M. Báró Orczy László ő Excel. ja maga költségén adatja-ki.

A' múltt postán, némelly új Magyar Könyvekről szöllő tudósításokat küldöttünk le Irásunk mellett, mellyek *Véber Sim. Pét.* Könyvnyomtatónál találatnak, *Posony'*, és *Komáromban*; *Ó Budán*, *Kis István* Könyvkötönél, és *Pesten* a' vásár' alkalmatosságával, Kerékjártó *Fellner'* házánál a' Hatvani kapun kívül. Ezen új könyvek közzül, a' következőket Munkánkba kívántuk iktatni:

Tizen.

Tizenkettődik Károly' Svétzia Ország' Királynának Élete, és álmétkodást fel-múló Vitézségének, és több tsudálkozást okozó nagy dolgainak le-írása, mellyeket Hazánk' Anya-nyelvén az olvasásban gyönyörködők' kedvéért irt Gróf *Gvadányi József* Magyar Lovas-Generális. Pozsonyban és Komáromban, Véber Sim. Pét. költségével és betüivel 1792. Nagy 8-ad rét. 2 képekkel. 386 óld. Az árra 1 forint.

Zimmermann János György a' Nemzeti Büfzkeségről. A' negyedik nyomtatás lzerént fordította *Öri Filep Gábor*. Posonyban Véber S. P. betüivel 1792. Nagy 3-ad rétb. 344 óld. Az árra 36 kr.

*
**

*
**

*
**

Következendő tzimü Könyvek érkeztek hoz-zánk a' napokban :

A' Szent *Lutzai* új Szállóknak Eredetek's Szaporodások, azon törvényekkel egygyütt, mellyekkel virágzásokat eszköзли *IV. Ferdinánd* a' két Szitziliai Országok' Királya. Irta maga ő Felsége, Olasz nyelven Nápolyban 1789. Németre fordíttatott Bétsben 1791. Magyarra Palotán *Hrabovszky György* Evangyélikus Prédikátor által. Veszprémben nyomtattatott *Streibig József* betüin 1792. Nagy 8-ad rétb. 8 árkus.

Martini Lange, Comitatus Háromszékiensis in Transylvania Physici, Rudimenta doctrinae de peste, quibus additae sunt observationes pestis Transylvanicae anni 1786. Editio altera, priori auctior, et emendatior. *Offenbach* 1791. 8-ad rét. 124 óld.

Die

Die Feyerlichkeiten bey der Krönung Seiner Kaiserl. Königl. Apostolischen Majestät Leopold des Zweyten, als König von Ungarn zu Presburg den 15-ten Nov. 1790. In Zusammenhange beschrieben von Johann Nepomuk Schauff, Ordentl. Lehrer der Zeichenklasse an der Königl. Hauptnationalsehule. Im Verlage der Schauffischen Kunsthandlung in Presburg, auch zu haben bey Ign. Alberti in Wien. 4-ed rétb. képekkel. Egy ki-festett képű nyomtatványnak 6 for. 40 kr. egy ki nem festettnek pedig 4 for. 30 kr. az árra. Kár hogy ezen nagy fáradsággal, és költséggel készült munkában a' Magyar Koronáról lé másolt Görög szavak, mellyekre mindenek felett szüksége volna a' Criticusnak, sok tetemes hibákkal vannak ki-nyomtatva.

Ide iktatjuk ezen jó Könyveknek tzimjeit is :

Acta Congregationis Archiepiscoporum, Episcoporum Hetruriae Florentiae Anno 1787 celebratae, ex Italico in Latinum translata a Carolo Schwarzel SS. Theol. Doctore, et Pastoralis Theol. in Universitate Friburgensi Professore Publ. Ord. Caes. Reg. Ecclesiae Lehensis Parocho, Princip. et Episcopi Friburgensis Consiliar. Ecclesiast. Bambergae et Herbipoli apud Tobiam Goebhardt Bibl. Univ. 1791 Nagy 8-ad rétb. Három Könyv. az árra 6 for. 15 kr.

Doctrina Numorum Veterum conscripta a Josepho Eckhel, Thesauro Caesareo Numorum, Gemmarumque veterum, et rei antiquariae in Universitate Vindobonensi docendae Praefecto. Pars I. De Numis Urbium, Populorum, Regum. Volumen 1. continens Prolegomena Generalia, tum numos Hispaniae, Galliae, Britanniae, Germaniae, Italiae cum Insulis. Viennae Typis Ign. Alberti 1792 4-ed rétb. képekkel. Az egész Munka 8 könyvekből (Tomi) fog állani. Ezen Első Könyvnek 6 for. az árra. Találtatik Degen Könyvárosnál a' Tsászári Lóoskolának által ellenében.

Ueber Declamation von H. G. B. Franke. Göttingen 1789. 8-ad rét. első kötet. 45 kr.